

SASTAMALAN JASSALANTIEN RANTA-ALUEEN LIITO-ORAVASELVITYS

Aallokas Oy

16.4.2025

www.aallokas.fi

1. Tausta

1.1. Selvityksen tavoite

Selvityksen tarkoituksena oli löytää tutkittavalta alueelta mahdolliset liito-oravan esiintymispaikat sekä liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt maankäytön suunnittelua varten.

1.2. Liito-oravan suojelubiologiaa

Uhanalaisuusluokituksessa liito-orava on määritelty vaarantuneeksi (Hyvärinen ym. 2019). Se on myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) mukaisesti suojeltava laji, jota tavataan EU:n alueella vain Suomessa ja Virossa. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain mukaan kielletty.

Liito-oravan kannankehitys on suojelutoimista huolimatta edelleen nopeasti laskeva. Tuoreimman uhanalaisarvioinnin kymmenvuotisjaksolla kanta oli laskenut vähintään 36,9 % (Hyvärinen ym. 2019). Suuripuustoisia ja tiheitä kuusisekametsiä suosivana lajina liito-orava on kärsinyt metsätalouden aiheuttamasta metsien yksipuolistumisesta. Lajia uhkaa myös metsien pirstoutuminen, sillä toimiakseen lajin reviiritason populaatiodynamiikka vaatii riittävän tiheän alueellisen liito-oravakannan ja riittävät kulkuyhteydet reviirien välillä.

Liito-orava on hyvä metsäluonnon indikaattorilaji, joka usein kertoo metsärakenteen mahdollistavan myös muun vaativan metsälajiston säilymisen alueella (mm. Hurme ym. 2008). Lajin elinympäristö on useimmiten kuusivaltaista sekametsää, joka on monesti ympäristöönsä rehevämpää. Ravintopuina tärkeitä ovat lehtipuut, erityisesti haapa, koivut ja lepät. Pesä on usein suuren haavan kolossa. Pesimämetsältä laji edellyttää yleensä yli 10 metrin latvuskorkeutta, ainakin joitain suurempia puita sekä riittävää suojaisuutta.

Pysyvästi liito-oravanaaraan pesimäreviiriksi soveltuvan metsikön tulee olla vähintään 4-6 hehtaarin laajuinen (Wistbacka 2023, Hanski ym. 2001, Nironen & Lammi 2003, Sulkava 2024). Lisäksi 150 metrin säteellä lisääntymis- ja levähdyspaikasta tehdyt avohakkuut vaikuttavat lisääntymis- ja levähdyspaikan laatuun (Jokinen 2012). Ympäristöönsä hyvin kytkeytyneillä kohteilla pienemmätkin metsiköt voivat olla vakituisesti asuttuja. Uroksilla on noin 60 hehtaarin elinpiiri, joka voi koostua useista eri osa-alueista ja olla päällekkäin sekä muiden urosten että useiden naaraiden elinpiirien kanssa (Metsäkeskus 2024).

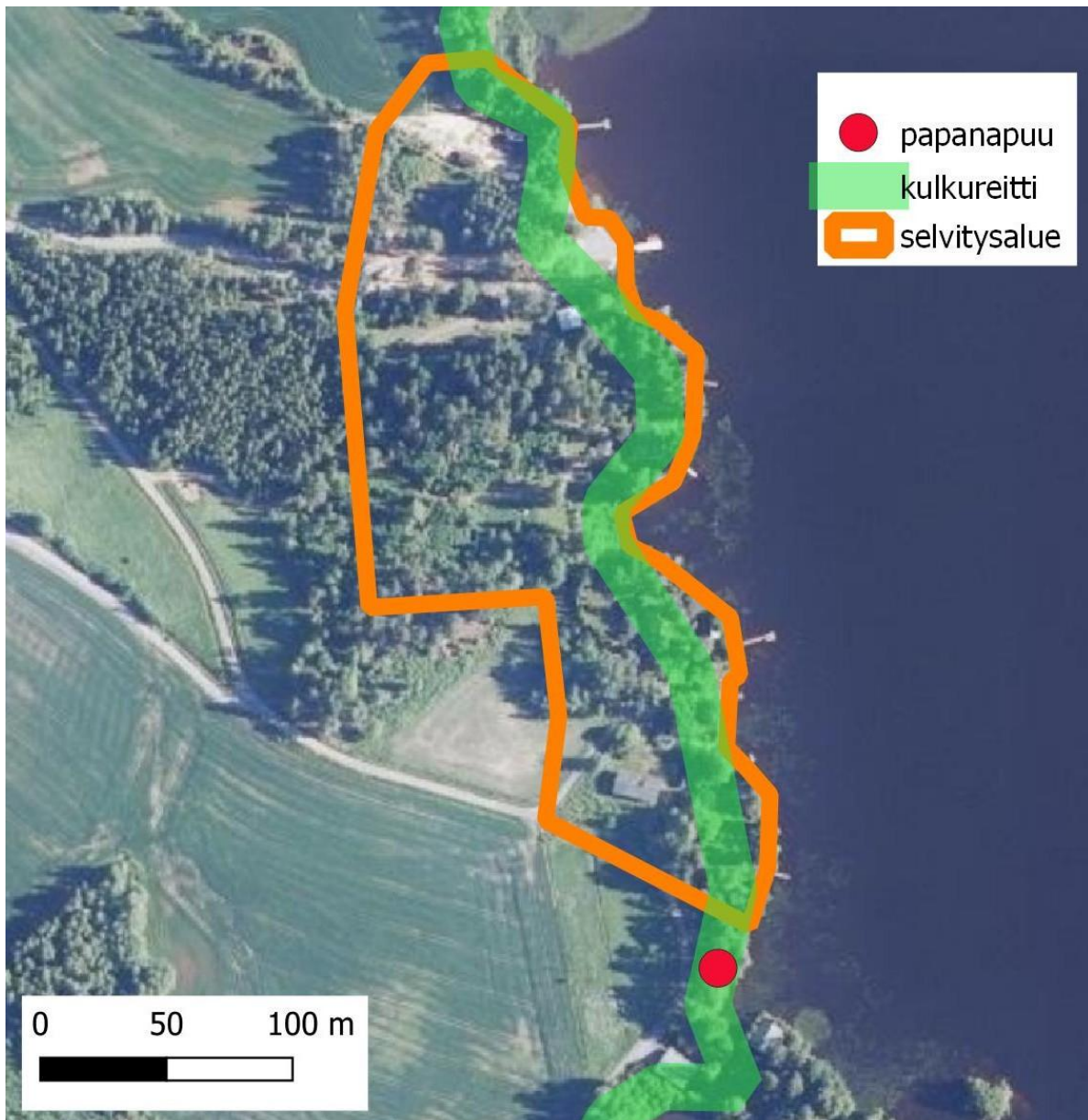
Liito-oravan normaaliin populaatiodynamiikkaan kuuluu, että osa hyvistäkin reviireistä saattaa olla joinain vuosina asumattomia. Lajin elinympäristövaatimusten takia metsän rakenteen perusteella on varsin luotettavaa arvioida alueen soveltuvuus liito-oravalle.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti. (karttapohja: Maanmittauslaitos)

2. Tulokset

Alueelta ei löytynyt liito-oravan papanoita, mutta aivan alueen ulkopuolelta kuusen alta löytyi yksi vanhahko papana (kuvat 2 ja 3). Alueen metsät eivät ole liito-oravalle sopivia, mutta laji käyttää puustoista rantavyöhykettä kulkureittinään. Rantavyöhyke toimii kulkuyhteytenä myös muille lajeille, sillä lähiseutu on muuten vähäpuustoista.

Selvitysalueen metsät ovat mäntyvaltaisia tai nuoria. Länsiosassa on pieni kuusikko (kansikuva). Metsissä on sekapuuna jonkin verran lehtipuuta. Järeitä haapoja ei ole ja suuria kuusiakin on vähän.

Kuva 2. Liito-oravan papanan sijainti, huomioitava kulkuyhteys ja selvitysalueen raja. (ilmakuva: Maanmittauslaitos)

Kuva 3. Selvitysalueen eteläpuolinen kuusi, jonka alta löytyi yksi ruskea liito-oravan papana.

3. Liito-oravan huomiointi selvitysalueella

Liito-orava käyttää rantavyöhykettä kulkureittinään. Alueella ei ole lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkaa. Jotta rantavyöhyke säilyisi sopivana kulkureittinä sekä liito-oravalle että muille lajeille, tulee se säilyttää yhtenäisesti puustoisena. Papanahavainnon kohdalla oleva rannan puustovyöhyke on hyvä esimerkki riittävästä kulkuyhteydestä (kuva 3), joka tulisi minimissään toteutua. Tällä hetkellä se toteutuu selvitysalueella hyvin.

Lähteet

- Hanski, I.K., Henttunen, H., Liukko, U-M., Meriluoto, M. ja Mäkelä M. 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen Ympäristö 459. Ympäristöministeriö.
- Hurme, E., Mönkkönen, M., Sippola, A-L., Ylinen, H. & Pentinsaari, M. 2008. Role of the Siberian flying squirrel as an umbrella species for biodiversity in northern boreal forests. Ecological Indicators. Volume 8, issue 3, May 2008: 246-255.
- Jokinen, M. 2012. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkarajausten vaikuttavuus lajin suojelukeinona. Suomen ympäristö 33. Suomen ympäristökeskus. Helsinki 2012. 91s.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 708 s.
- Laji.fi 2025: Suomen Lajitietokeskus -verkkosivusto, www.laji.fi.
- Metsäkeskus 2024: Liito-orava talousmetsässä. Opas liito-oravan suojelun ja metsätalouden yhteensovittamiseen. Metsäkeskus. 75 s.
- Nironen, M. & Lammi, E. 2003: Liito-oravaselvitykset / ote julkaisusta Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Ympäristöopas 109/2003 (Ympäristöministeriön kirjeen YM/1/501/2005 liite 2) [pdf].
- Sulkava R. 2024: Lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittelyn laillisuusperusteet liito-oravakartoituksissa ja niiden tulosten tulkinnassa. Suomen Luonnonsuojeluliitto. Saatavilla: https://www.sll.fi/wp-content/uploads/2024/12/liito-orava_laillisuusperusteet_sll.pdf [viitattu 24.3.2025]
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J., Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016 [pdf]. Saatavilla http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74890/YMra_17_2016.pdf?sequence=1 [viitattu 24.3.2025]
- Wistbacka, R. 2023: Monitoring and conservation of endangered Siberian flying squirrel (*Pteromys volans*) populations implications for sustainable forest management. Universitatis Ouluensis A, University of Oulu, faculty on science. Oulu 2023 A 781. 86 s.

SASTAMALAN JASSALANTIEN SIIRRETTÄVÄN SAUNAMÖKIN ALUSTAVA LEPAKKOARVIOINTI

Aallokas Oy

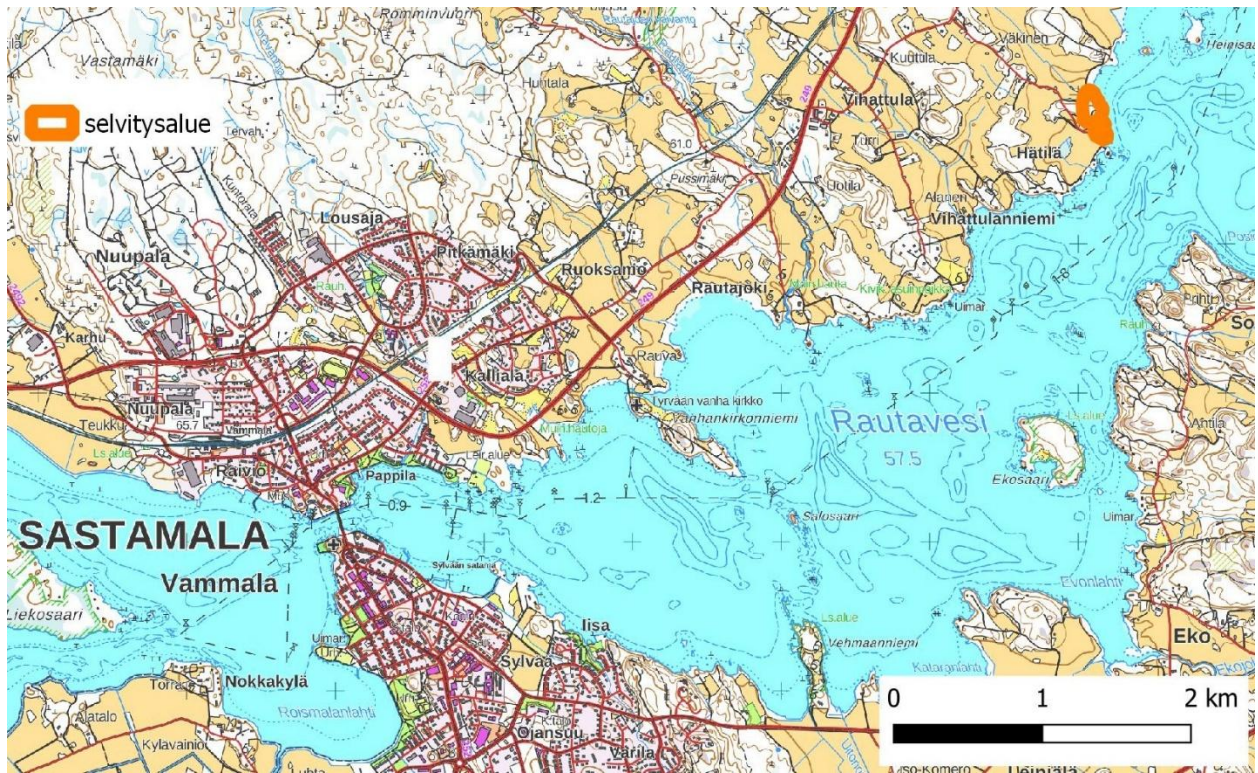
17.4.2025

www.aallokas.fi

1. Tavoite ja menetelmät

Selvityksen tarkoituksena oli arvioida, voisiko siirrettäväksi suunnitellussa saunamökissä olla lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja sekä esittää vaihtoehtoja mahdollisista tarvittavista toimenpiteistä tai lisäselvityksistä. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luontodirektiivin ja luonnonsuojelulain mukaan kielletty.

Rakennusta tutkittiin sekä ulkoa että sisältä liito-oravakartoituksen yhteydessä 15.4.2025. Rakenteita ei purettu. Maastotyöt ja raportoinnin suoritti kokenut luontoselvittäjä Matti Aalto (FM, ympäristötieteet).

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti. (karttapohja: Maanmittauslaitos)

2. Tulokset

Ihmissilmän arvioituna rakennuksen räystäiden aluset sopivat erittäin hyvin lepakoiden levähdyspaikaksi. Niiden rakenne muistuttaa lepakonpönttöä (kuva 2). Rakennuksen sisätilat eivät sovellu lepakoille.

Lepakoista ei havaittu varmoja merkkejä, eikä esimerkiksi ikkunoiden smyygilautojen päällä ollut ulostepapanoita. Räystäään ja seinän välisen raon alla oli yhdessä kohdassa muutamia vanhoja ulosteita, mutta niiden tekijää ei saatu määritettyä (kuva 3).

Maastokäynnin ajankohta alkukeväällä vaikutti siihen, että tuoreita papanoita ei käytännössä voinutkaan olla havaittavissa. Mökkiä käyttäneellä omistajalla ei ole havaintoja lepakoista aiemmilta kesiltä (Niko Suhonen, suullinen tiedonanto 16.4.2025).

Kuva 2. Räystäään rakenne vaikuttaa erittäin sopivalta lepakoille.

Kuva 3. Yhdessä kohdassa räystäään rakojen alapuolella näkyi joitain ulosteita, jotka jäivät tarkemmin määrittämättä.

3. Lepakoiden huomiointi ja jatkoselvitystarve

Räystääänaluset todennäköisesti ovat lepakoiden käytössä vähintään toisinaan. Tarkemmalla selvityksellä tähän voidaan saada varmistus. Selvitys voidaan tehdä keskikesällä esimerkiksi seuraamalla räystäään alta mahdollisesti lentoon lähteviä lepakoita iltayöllä ja/tai purkamalla seinänviereiset räystäslaudoit ja tarkistamalla niiden päällä mahdollisesti olevat papanat. Täyttä varmuutta siitä, että lepakot eivät käyttäisi rakennusta, ei tällöinkään saa, mutta ainakin laajamittainen käyttö huomattaisiin.

Lepakoiden kannalta tärkeintä on, että alueelta löytyy niille sopivia koloja. Tästä näkökulmasta ajateltuna rakennuksen voisi hyvin siirtää, jos alueelle asennettaisiin muutamia lepakonpönttöjä korvaamaan kolotilannetta. Rakennus toimisi edelleen lepakoille sopivana uudessa sijainnissaan. Luontaisestikin sopivia koloja syntyy ja häviää. Jotta varmistutaan, että lepakoita ei häiritä, siirto tulisi tehdä talviaikaan tai aikaisin keväällä tai myöhään syksyllä. Tällöin tarkempi lepakkoselvitys ei olisi välttämättä tarpeen. Mikäli siirto tehdään kesäaikaan, lepakkojen esiintyminen on hyvä selvittää tarkemmin.

Yllä kuvatuista vaihtoehtoista kannattaa kysyä ELY-keskuksen mielipide. ELY-keskuksen näkemystä voi pitää lain tulkinnan kannalta ratkaisevana. Tätä raporttia ei tule käyttää rakennuksen siirron sallivana perusteena ilman ELY-keskuksen näkemystä.